

**„PROGRAM POSTĘPOWANIA KONSERWATORSKIEGO
ODŚWIEŻENIA ZABYTKOWEJ SALI WIDOWISKOWEJ W BUDYNKU
OPERY ŚLĄSKIEJ”**

OBIEKT : BUDYNEK OPERY ŚLĄSKIEJ

LOKALIZACJA : 41-902 BYTOM, UL. MONIUSZKI 21/23

INWESTOR : OPERA ŚLĄSKA
41-902 BYTOM, UL. MONIUSZKI 21/23

OPRACOWANIE:

mgr inż. arch. Ariana Gano-Kotula
upr. bud. nr 953/92
wyd. przez U.W. w Katowicach
upr. konserwatorskie nr 2/93
wyd. przez WKZ w Katowicach
Bytom, ul. Wiśniowa 41

„ARKONA”
Usługi Projektowo-Budowlane
41-902 Bytom, ul. Wierzbowa 3
tel. 44 76 44 76
44 90 71

„ARKONA”
41 – 908 Bytom, ul. Wierzbowa 3

mgr inż. arch. Ariana Gano – Kotula

uprawnienia budowlane nr 953/92 UW Katowice
uprawnienia konserwatorskie nr 760/2/93 WKZ Katowice

mgr sztuki Józef Żołyniak

uprawnienia konserwatorskie nr 1/95 z dnia 01.17.1995 WKZ Czestochowa
estochowa

asyst. projek. A.Wiewiórowska

asyst. projek. K.Brabański

WZROKOWNIA KONSERWACJI
DZIEL SZTUKI
mgr Józef Żołyniak
42-200 Czestochowa, tel/fax 034/ 25 67 20
ul. Dekabrystów 9/17 m 9
IDS 150352168, NIP 954-156-97-80

ZAWARTOŚĆ OPRACOWANIA

I. DANE OGÓLNE

1. Podstawa opracowania
2. Przedmiot opracowania
3. Zakres opracowania
4. Dane ogólne

II OPIS OBIEKTU

1. Historia obiektu
2. Opis obiektu

III. OPIS TECHNICZNY STANU ZACHOWANIA

IV. PROGRAM POSTĘPOWANIA KONSERWATORSKIEGO ELEMENTÓW SZTUKATORSKICH

V. BADANIA STRATYGRAFICZNE ŚCIAN

VI. PROJEKT PORĘCZY BALKONOWYCH

VII. PROJEKT DRZWI WEJŚCIOWYCH DO SALI WIDOWISKOWEJ

VIII. WNIOSKI I ZALECENIA KONSERWATORSKIE

IX. ZAGADNIENIA BHP, INFORMACJA DOTYCZĄCA BEZPIECZEŃSTWA I OCHRONY ZDROWIA

1. Dane ogólne
2. Część opisowa
3. Uwagi

X. OCHRONA PRZECIWPOŻAROWA

XI. SPIS DOKUMENTACJI RYSUNKOWEJ

XII. SPIS DOKUMENTACJI FOTOGRAFICZNEJ

XIII. ZAŁĄCZNIKI

XIV. OŚWIADCZENIE

I. DANE OGÓLNE

1. Podstawa opracowania

- Umowa zawarta w dniu 8.08.2005 roku pomiędzy Operą Śląską, 41 – 902 Bytom, ul. Moniuszki 21/23, jako zamawiającym, a firmą „ARKONA” Usługi Projektowo-Budowlane, ul. Wierzbowa 3 w Bytomiu, jako wykonawcą, na opracowanie programu postępowania konserwatorskiego odświeżenia zabytkowej sali widowiskowej w budynku Opery Śląskiej w Bytomiu przy ul. Moniuszki 21/23.
- Szczegółowa dokumentacja fotograficzna obiektu;
- Projekt budowlany przebudowy widowni Opery Śląskiej w Bytomiu sporządzony w kwietniu 2005r. przez Spart s.c. Z Bytomia, p. Tomasza Pochylskiego i Bogusława Czecha;
- Wytyczne Inwestora;

2. Przedmiot opracowania

Przedmiotem niniejszego opracowania jest: *„Program postępowania konserwatorskiego odświeżenia zabytkowej sali widowiskowej w budynku Opery Śląskiej”*, w oparciu o::

- przeprowadzone badania stratygraficzne,
- szczegółową dokumentację fotograficzną
- sporządzone rysunki budowlane.

Załącznikiem do części opisowej w/w programu konserwatorskiego odświeżenia sali widowiskowej jest projekt nowych poręczy balkonowych oraz projekt drzwi wejściowych do sali widowiskowej. Obiekt został wpisany do rejestru zabytków dawnego województwa katowickiego decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków nr A-1225/77 z dnia 28 marca 1977r.

3. Zakres opracowania

Przedmiotowe opracowanie obejmuje badania na obecność polichromii na tynkach i wystroju architektonicznym sali widowiskowej, szczegółową inwentaryzację fotograficzną, program postępowania konserwatorskiego dla remontu elementów sztukatorskich wraz z podaniem szczegółowego zakresu prac, projekt nowych poręczy balkonowych oraz drzwi wejściowych do sali widowiskowej.

4. Dane ogólne

- miejscowość, adres: 41-902 Bytom, ul. Moniuszki 21/23
- województwo: śląskie (dawne katowickie)
- powiat: miejski
- obiekt: budynek Opery Śląskiej
- data budowy: 1898 - 1901
- styl: neoklasycyzm z elementami ekspresjonizmu
- autor projektu: A. Böhm
- planowany termin realizacji: sierpień-wrzesień 2005 rok
- zadanie: odświeżenie sali widowiskowej

II. OPIS OBIEKTU

1. Historia obiektu

W 1898 r. podpisany został akt budowy w Bytomiu teatru muzycznego i filharmonii. Projektant i budowniczy: berliński architekt Aleksander Böhm. W roku 1903 oddano do użytku bytomski Teatr Miejski, obecnie budynek będący siedzibą Opery Śląskiej. Obiekt ten zalicza się do najpiękniejszych w regionie, nie tylko w Bytomiu. Budynek neoklasycystyczny z elementami ekspresjonizmu, zwraca uwagę licznymi dekoracjami w tynku oraz kopułą wieńczącą dach namiotowy. W roku 1910 Konrad Segnitz przeprojektował kulisy teatralne, a w 1927 r. prof. Hans Poelzig z Berlina przebudował wnętrze sali koncertowej (obecnie po odbudowie po pożarze który miał miejsce w roku 2000 stworzona została na tym miejscu sala wielofunkcyjna, a nad nią w kolebie nowa sala do ćwiczeń zespołu baletowego). Reprezentacyjny, dwufasadowy budynek z tympanonami w porządku wielkim na każdej z fasad, wyposażony został w salę teatralną z bogato zdobionym wnętrzem.

2. Opis obiektu.

Wnętrze przedmiotowej sali teatralnej obejmowane jest przez dwa poziomy balkonów widowni, które zajmują całą powierzchnię bocznych ścian sali, aż po samą scenę. Ściany zostały wykonane w tynku gładkim. Stolarstwo drzewiane z profilowanymi ościeżkami. Balkony oraz sufit

bogato zdobione dekoracją stiukową oraz złoconiami. Fasety profilowanych balustrad balkonu pierwszego piętra przyozdobione zostały dekoracją płycinową wygiętą po linii przekroju koszowego płyty balustrady. Płyciny obramowane zostały bordiurą z profilowanych listew. W środkowej części obramowania znajdują się dwie spłaszczone ślimacznice podtrzymujące element muszli. Pod wolutami umieszczony jest kartusz, zamknięty obramieniem okuciowym. W dolnej części wijące się woluty przeplatają się z elementami dekoracji roślinnej. Do bocznych wolut płyty przylegają po dwie główki kwiatowe połączone ze sobą, z których wyżej położona przypomina bardziej rozwinięty kwiat. Pomiędzy płytami rozmieszczonymi co ca. 2 metry umieszczono rytmiczne wypukłe wyżłobienia.

Ozdobami balkonu drugiego piętra są girlandy z liści. W miejscach zamocowania zaakcentowane guzem, z wijącą się swobodnie wstęgą po obu stronach guza. Co drugie przewieszenie wzbogacone jest dodatkowym elementem dekoracyjnym jakim jest zwis kwiatowy, podwieszony do miejsca mocowania girlandy.

Złote wykończenia balustrad podkreślają horyzontalny charakter wnętrza. Sufit sali, oprócz profilowanej opaski, posiada złocone naroża z dekoracją wici roślinnej oraz dużego kwiatu umieszczonego w części centralnej naroża. Dekoracyjnym elementem całej sali jest niewątpliwie klasycystyczny żyrandol wykonany z kryształków szklanych oraz elementów z blachy mosiężnej złoconej. Pod tym kopułowym w swym przekroju żyrandolem znajduje się dobrze ukryty otwór wentylacyjny. Jedną z najbardziej efektownych i przyciągających wzrok części wnętrza jest dekorowany stiukami łuk dzielący widownię od sceny. Posiada on po trzy niewielkie balkони z każdej strony, z czego każdy poziom posiada swój odrębny charakter. Balustrada balkonu na poziomie sceny została przyozdobiona złotymi girlandami podtrzymywanymi przez pozorne wsporniki zakończone kwadratową płytką przyozdobioną rozwiniętym kwiatem. Przez girlandy przewija się swobodnie połączona wstęga. Otwór który prowadzi do tego balkonu zakończony jest łukiem koszowym.

Dekoracja balustrady drugiego poziomu nawiązuje do dekoracji balustrady znajdującej się na sali i w tym przypadku w przedniej części pojawia się płycina w bordiurze, z trzema ząbkami rozmieszczonymi symetrycznie po dwóch stronach dolnej krawędzi płyty. W dolnej części pomiędzy w/w ząbkami znajduje się element roślinno-organiczny podtrzymywany przez skierowane ku górze woluty. Dodatkowo do boków płyty przymocowane są girlandy. Płyta balkonu została wsparta przez element z liściem akantu. Otwór prowadzący na ten balkon zakończony został łukiem pełnym, ponad którym znajduje się wykrzywiona w grymasie maska mająca charakter secesyjny.

Po obu jej stronach zamocowano guzami girlandę, dla której tło stanowią rozwiane wstążki. Łuk który wieńczy otwór został przyozdobiony zwisami kwiatowymi układającymi się po linii łuku.

Balkon łuku na poziomie drugiego balkonu widowni ozdobiony został od spodu plecionką złożoną oraz na wysokości balustrady girlandami z centralnie usytuowanym wieńcem. Dodatkowo pojawia się element okuciowy. Otwór wejściowy na balkon zakończony łukiem koszowym przyozdobiony elementami roślinnymi przeplatającymi się z ornamentem okuciowym i wstęgami. Na środku łuku umieszczono bogato zdobioną ornamentem roślinnym płytę z bordiurą ozdobioną wolutami, muszlami, oraz wstęgami. Po dwóch jej bokach widać zwisy kwiatowe. Wszystkie elementy dekoracyjne wnętrza są złożone.

Obecna kolorystyka ścian utrzymana jest w ciemnej czerwieni, balustrady w kolorze kości słoniowej, strop biały.

IV.PROGRAM POSTĘPOWANIA KONSERWATORSKIEGO

1. Ściany i sufit

1. Zeskrobanie i zmycie powłok malarskich
2. Wykonanie gładzi gipsowych na starych ścianach tynkowanych i suficie
3. Zagruntowanie powierzchni ścian i sufitów preparatem Funcosil Hydrotiefengrunt
zuż. 0,15 l/m²
4. Malowanie farbą Funcosil SF (farba silikonowo-akrylowa), zużycie 0,3l/m²
5. Malowanie w kolorze podanym w projekcie kolorystyki

2. Sztukaterie

1. Oczyszczenie elementów sztukatorskich z powłok malaturowych;
2. Uzupełnienie brakujących fragmentów stiuków metodą narzutową, przy użyciu gipsu ceramicznego GC-41
3. Wyrównanie i wyszpachlowanie sztukaterii gipsem modelowym białym GMB-2,5
4. Kilkakrotne szlifowanie ze szpachlowaniem papierem wodoodpornym od „300” do „900”,
ostatnie szlifowanie papierem „1000”
5. Przepolerowanie materiałami ściernymi o bardzo drobnej frakcji „2000”
6. Zagruntowanie powierzchni preparatem „Uni-grunt” firmy Atlas
7. Malowanie dwukrotne w kolorze podanym w projekcie kolorystyki oraz złocenie wybranych elementów płatkami szlagmetal

3. Stolarka drzwiowa

W związku ze złym stanem technicznym stolarki drzwiowej sali widowiskowej (drzwi współczesne, sosnowe), Opera zamierza sukcesywnie wymieniać drzwi wraz z ościeżnicami na nowe.

Zamierzona wymiana obejmuje wszystkie drzwi prowadzące do sali, wraz z ościeżnicami, na drzwi pływające, projektowane wg wzoru drzwi znajdujących się w holu głównym. Zastosować kolor bejcy do twardego drewna (dąb lub buk), podobny do koloru drzwi w holu głównym (jasny brąz). Rysunki podziału nowych drzwi podano w załącznikach do niniejszego programu.

4. Balustrada

Montaż balustrad wykonanych wg załączonych rysunków budowlanych. Balustrady mosiężne, montowane w wyniku obowiązujących przepisów bezpieczeństwa dla osób odwiedzających Operę.

V. BADANIA STRATYGRAFICZNE

W związku z generalnym remontem sali teatralnej, w związku z pismem Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Katowicach nr K-NR-AB-4161/4989/-/05 z sierpnia br., podjęto decyzję o przeprowadzeniu badań wnętrza sali widowiskowej na obecność polichromii.

Przed przystąpieniem do prac mających na celu stworzenie projektu odnowienia wnętrza wykonano ok 10 miejscowych odkrywek na ścianach, suficie oraz detalach stiukowych balkonów. Badania poszukiwawcze zostały wykonane przy użyciu skalpela, szpachelki służącej do usuwania nawarstwień i pędzli do delikatnego odczyszczenia z pyłów kolejnych odsłoniętych warstw. Wykonane zostały odkrywki miejscowe i pasowe ukazujące ilość przemalowań na podłożu gipsowym oraz zaprawę na wątku ceglanym. Kolory następujących po sobie przemalowań są wyszczególnione w tabelach stratygraficznych:

- ściana wewnętrzna od strony sceny (fot.1)
- strużka łuku pomiędzy sceną a widownią (fot.2)
- ściana wewnętrzna – przy podłodze widowni (fot.3)
- balustrada balkonu – bordiura płyciny ozdobnej (fot.4)
- balustrada balkonu – bordiura płyciny ozdobnej (fot.5)
- sufit - naroże (fot.7)
- sufit – naroże (fot.8)
- sufit - naroże (fot.9)
- ściana na poziomie balkonu widowni (fot.10)